

Name: _____

Class: _____

Section: _____

Date: __/__/__

Marks: __/100

ઉપમા-રૂપક અલંકાર

Similes & Metaphors • Std 5 Grammar

GSEB ધોરણ ૫ • Literary Layer • કાવ્ય ની તુલના

Medium level

35 min

8 Exercises

Std 5

100 marks

નિયમ (The Rule)

ઉપમા-રૂપક અલંકાર

ઉપમા (Simile) એ બે વસ્તુ ની તુલના "જેવો/જેવી" વાપરી ને કરે - "ચંદ્ર જેવું મુખ." રૂપક (Metaphor) એ બે વસ્તુ ને એક જ ગણે - "મુખ ચંદ્ર છે." ઉપમા માં તુલના, રૂપક માં ઓળખ. બંને કાવ્ય ની શોભા.

મુખ્ય મુદ્દો (Key Concept)

કાવ્ય ની તુલના

ઉદાહરણો (Examples) - 5 Cases

1 તેનું મુખ ચંદ્ર જેવું છે.

→ ઉપમા - "જેવું"

2 તેનું મુખ ચંદ્ર છે.

→ રૂપક - સીધી ઓળખ

3 તે સિંહ જેવો બહાદુર.

→ ઉપમા

4 મારી મા દેવી છે.

→ રૂપક

5 જીવન એ સફર છે.

→ રૂપક

Pattern Recognition

આ ઉદાહરણો માં કાવ્ય ની તુલના નો pattern જુઓ. દરેક case માં શું common છે? Practice કરી ને identify કરવાનું શીખો.

યાદ રાખવા જેવું (Remember)

આ વ્યાકરણ ના નિયમ ને રોજ ૩ વખત વાંચો. ઉદાહરણો સાથે જોડી રાખો. દરરોજ ની writing માં apply કરો.

1 ઓળખો (Identify) 5 marks • 4 min

નીચે દિ ગયેલા શબ્દો નો પ્રકાર/category ઓળખો:

1. તેનું મુખ ચંદ્ર જેવું.

2. તે સિંહ છે.

3. તે ફૂલ જેવી નાજુક.

4. જીવન સફર છે.

5. તે ઘોડા જેવો દોડ્યો.

2 પ્રકાર બતાવો (Classify) 5 marks • 4 min

આ શબ્દો કયા પ્રકાર ના છે?

1. તેનું મુખ ચંદ્ર છે. → ઉપમા

2. તે સિંહ જેવો બહાદુર. → રૂપક

3. મીરા દેવી છે. → ઉપમા

4. બાળક ફૂલ જેવું. → રૂપક

5. આંખ સમુદ્ર છે. → ઉપમા

3 ખાલી જગ્યા (Fill Blanks) 5 marks • 4 min

યોગ્ય શબ્દ થી ખાલી જગ્યા પૂરો:

1. _____ (ઉપમા - "જેવું")

2. _____ (રૂપક - સીધી ઓળખ)

3. _____ (ઉપમા)

4. _____ (રૂપક)

5. _____ (રૂપક)

4 પ્રયોગ કરો (Apply) 5 marks • 5 min

નીચે દિ ગયેલા concept (કાવ્ય ની તુલના) નો ઉપયોગ કરી ને 3 વાક્ય બનાવો:

5 MCQ - Multiple Choice 5 marks • 4 min**Q1. "તે ચંદ્ર જેવો" કયો અલંકાર?**

- (a) ઉપમા (b) રૂપક
(c) યમક (d) શ્લેષ

Q2. "તે ચંદ્ર છે" કયો અલંકાર?

- (a) ઉપમા (b) રૂપક
(c) યમક (d) શ્લેષ

Q3. ઉપમા માં શું જરૂરી?

- (a) જેવો/જેવી (b) સીધી તુલના
(c) ગાન (d) કોઈ નહીં

Q4. રૂપક માં શું?

- (a) તુલના (b) સીધી ઓળખ
(c) પ્રશ્ન (d) કોઈ નહીં

Q5. કાવ્ય માં અલંકાર?

- (a) બોજ (b) સૌંદર્ય
(c) ભૂલ (d) નકામા

6 જોડી (Match) 5 marks • 3 min**Gujarati Word****1. ચંદ્ર જેવું મુખ**

A. ઉપમા

2. મુખ ચંદ્ર છે

B. રૂપક

3. ફૂલ જેવી નાજુક

C. ઉપમા

4. મા દેવી છે

D. રૂપક

5. સિંહ જેવો બહાદુર

E. ઉપમા

7 સાચું/ખોટું (True/False) 5 marks • 3 min**1. "તેનું મુખ ચંદ્ર જેવું છે." - ઉપમા - "જેવું"** T F**2. "તેનું મુખ ચંદ્ર છે." - રૂપક - સીધી ઓળખ** T F**3. "તે સિંહ જેવો બહાદુર." - ઉપમા** T F**4. "મારી મા દેવી છે." - રૂપક** T F**5. "જીવન એ સફર છે." - રૂપક** T F**8 પ્રયોગ (Application)** 5 marks • 5 min

આ topic (ઉપમા-રૂપક અલંકાર) નો ઉપયોગ કરી ને એક ફકરો લખો:

શું તમે જાણો છો? (Did You Know?)

- ! આ વ્યાકરણ નો concept (કાવ્ય ની તુલના) સંસ્કૃત આધારિત છે.
- ! આ rule દરરોજ ની વાતચીત માં વપરાય - સહજ ભાષા!
- ! આ topic Std 6+ માં વધારે વિગતે આવશે.

સામાન્ય ભૂલો (Common Mistakes)

✗ ઉપમા-રૂપક ગૂંચવાય	✓ ઉપમા = "જેવો", રૂપક = સીધી ઓળખ
✗ બધાં તુલના = ઉપમા	✓ સીધી ઓળખ = રૂપક
✗ "જેવો" ભૂલવો	✓ ઉપમા માં જરૂરી

Cross-Curricular Connections

- > **Literature:** કાવ્ય સમજવામાં
- > **Writing:** નિબંધ માં વાપરવા
- > **Speaking:** ભાષણ માં અસર

Bonus Challenge (+5 marks)

આ વ્યાકરણ નો ઉપયોગ કરી ને એક નાની વાર્તા લખો (૫-૭ વાક્ય). દરેક વાક્ય માં આ rule વાપરો.

ચર્ચા પ્રશ્નો (Discussion Questions)

- Q1.** એક વસ્તુ માટે ૧ ઉપમા + ૧ રૂપક બનાવો.
- Q2.** આ વ્યાકરણ રોજિંદા જીવનમાં ક્યાં વપરાય?
- Q3.** આ rule તમે ક્યા ઉદાહરણ માં વાપર્યું?

Project Ideas (Extended Learning)

- P1:** આ topic વિશે ૧ chart બનાવો - rule + examples
- P2:** આ વ્યાકરણ ના ૧૦ examples એક notebook માં લખો
- P3:** આ rule વાપરી ને એક નિબંધ લખો

Reading Recommendations

NCERT Std 5 Gujarati Grammar textbook

"ઉપમા-રૂપક અલંકાર" પર online videos જુઓ

balgujarati.com/std5/grammar/

Self-Evaluation Rubric

Criteria	Excellent (4)	Good (3)	Avg (2)	Need Practice (1)
Rule Understanding	☐	☐	☐	☐
Identifying Examples	☐	☐	☐	☐
Application Skills	☐	☐	☐	☐
Writing Practice	☐	☐	☐	☐

✓ ANSWER KEY - All 8 Exercises

Exercise 1 - Identify (5 marks):

1. તેનું મુખ ચંદ્ર જેવું. → ઉપમા
2. તે સિંહ છે. → રૂપક
3. તે ફૂલ જેવી નાજુક. → ઉપમા
4. જીવન સફર છે. → રૂપક
5. તે ઘોડા જેવો દોડ્યો. → ઉપમા

Exercise 2 - Classify (5 marks):

1. તેનું મુખ ચંદ્ર છે. → ઉપમા → તેનું મુખ ચંદ્ર જેવું છે
2. તે સિંહ જેવો બહાદુર. → રૂપક → તે સિંહ છે
3. મીરા દેવી છે. → ઉપમા → મીરા દેવી જેવી છે
4. બાળક ફૂલ જેવું. → રૂપક → બાળક ફૂલ છે
5. આંખ સમુદ્ર છે. → ઉપમા → આંખ સમુદ્ર જેવી છે

Exercise 3 - Fill (5 marks):

1. તેનું મુખ ચંદ્ર જેવું છે.
2. તેનું મુખ ચંદ્ર છે.
3. તે સિંહ જેવો બહાદુર.
4. મારી મા દેવી છે.
5. જીવન એ સફર છે.

Exercise 4 - Apply (5 marks):

(Personal - apply rule correctly)

Exercise 5 - MCQ (5 marks):

1. Q1 → (a) ઉપમા
2. Q2 → (b) રૂપક
3. Q3 → (a) જેવો/જેવી
4. Q4 → (b) સીધી ઓળખ
5. Q5 → (b) સૌંદર્ય

Exercise 6 - Match (5 marks):

1. 1 → E (ઉપમા)
2. 2 → D (રૂપક)
3. 3 → C (ઉપમા)
4. 4 → B (રૂપક)
5. 5 → A (ઉપમા)

Exercise 7 - T/F (5 marks):

1. True
2. True
3. True
4. True
5. True

Exercise 8 - Application (5 marks):

(Personal - paragraph applying rule)

Total: 40 marks + Bonus 5 = 45 (Self-Eval: 16 separate)

MEMORY TRICKS (યુક્તિ)

- નિયમ ૩ વખત મોટેથી વાંચો - અવાજ થી યાદ રહે
- દરેક ઉદાહરણ ને નોટબુક માં લખો - હાથ થી યાદ રહે
- Pattern સમજો - ભૂલ ઓછી થાય
- દરરોજ ૫ નવા examples બનાવો - practice વધે

PRO TIPS (પેરન્ટ્સ + ટીચર્સ માટે)

- બાળક ને rule ની practice કરાવો - daily ૧૦ મિનિટ
- આ topic (કાવ્ય ની તુલના) રોજિંદા વાક્યો માં દર્શાવો
- ભૂલો ધીરજ થી સુધારો - ગુસ્સો ન કરો
- Examples બાળક ની ઉંમર પ્રમાણે વધારતા જાઓ

CERTIFICATE OF COMPLETION**સફળતા પ્રમાણપત્ર**

This is to certify that

(Student Name)

has successfully completed

ઉપમા-રૂપક અલંકાર (Similes & Metaphors)

Std 5 Grammar - Literary Layer • GSEB Aligned

Parent / Guardian

Teacher / Date